

LJUDSKA UNIVERZA

GORNJA RADGONA

SEMINARSKA NALOGA

pri predmetu

Ekonomija

KMETIJSKA POLITIKA EU

Gornja Radgona, Maj, 2010

PREDGOVOR

Podeželska območja (kmetijska zemljišča in gozdovi) obsegajo 90 % ozemlja EU, na njih pa živi polovica vseh prebivalcev (kmetje in drugi). V 27 državah EU je približno 12 milijonov kmetov (polna zaposlitev).

Kmetje v EU se ukvarjajo z ekstenzivno in intenzivno pridelavo, veliko je tudi konvencionalnih in ekoloških kmetij. V Evropi je tudi močna tradicija družinske kmetije, ko kmetija rod za rodom ostaja last ene družine. V Evropi je tako 12 milijonov kmetov, ki imajo v povprečju 12 hektarjev veliko kmetijo, medtem ko je v ZDA samo 2 milijona kmetov, povprečna kmetija pa meri 180 hektarjev!

Korporacijsko kmetijstvo (kmetija, tj. zemljišče, poslopja, stroji in živina, je v lasti podjetja, ki zaposluje upravitelja kmetije) v Evropi ni običajno. Evropska unija podpira trajnostno, produktivno in konkurenčno kmetijstvo, tudi v predelih in regijah s težavnejšimi pogoji. Prizadeva si torej, da bi bile kmetije donosne in konkurenčne ter da bi kmetje izpolnjevali zahteve potrošnikov in državljanov po cenovno dostopni, kakovostni in varni hrani, varstvu okolja in dobrem počutju živali. Podeželske skupnosti in regije so dragocen del evropske kulturne in naravne dediščine. Ohraniti jih moramo in evropskim prebivalcem poleg varne in cenovno dostopne hrane zagotoviti tudi lepo naravo.

KAZALO

1. UVOD	4
1.1 Opredelitev področja, opis problema in raziskave	4
1.2 Namen, cilji in osnovne trditve	4
1.3 Predpostavke in omejitve raziskave	5
1.4 Metode raziskovanja	5
2. SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA	6
2.1 Nastanek SKP	6
2.2 Delovanje SKP	6
2.3 Financiranje SKP	7
2.4 Nosilci SKP	7
2.5 Težave SKP	7
3. SUBVENCije	9
4. NOTRANJI KMETIJSKI TRG	10
4.1 Uvod v zakonitost notranjega trga EU	10
4.2 Razvoj notranjega trga	10
4.3 Način delovanja notranjega trga	11
5. VIŠKI	12
6. SLOVENIJA	12
7. KMETIJSKA POLITIKA EU IN OSTALI SVET	14
8. REFORMA KMETIJSKE POLITIKE	14
8.1 Znižanje zaščitnih cen	15
8.2 Izravnalna plačila	15
8.3 Kmetijsko okoljski program	15
8.4 Svetovna trgovina	15
8.5 F. Agenda 2000	15
8.6 Gospodarski razvoj podeželja; AGENDA 2000	16
9. KMETIJSKA POLITIKA 2007-2013	16
9.1 Politika razvoja podeželja 2007-2013	16
9.2 perspektive: razprava o post SKP 2013	17
10. SKLEP-POVZETEK	18
11. LITERATURA	19
12. VIRI	19
13. SEZNAM KRATIC	20
14. SEZNAM TABEL	20
15. PRILOGA	21

1. UVOD

1.1 Opredelitev področja, opis problema in raziskave

Kmetijstvo je del gospodarstva, ki se ukvarja s pridelovanjem hrane. Je ena izmed najstarejših gospodarskih dejavnosti in je izjemno pomembna za obstoj človeštva. Njene pomembne naloge so še ohranjanje kulturne pokrajine, enakomerno poseljena podeželja oz. ohranjanje kmečkega gospodarstva in skrb za čisto okolje. Skupna kmetijska politika (SKP) je ena najpomembnejših politik v EU, zato je njej posvečeno največ pozornosti.

Države so pred vstopom v EU oblikovale kmetijsko politiko na nacionalni ravni, nato pa so pravice in obveznosti prevzele iz le-te.

SKP je ena izmed prvih politik EU. Zaradi odseva interesnih razlik posameznih držav članic, ki že od samega začetka vplivajo na njene cilje in ukrepe je privedlo do reform SKP.

Slovenija je z vstopom v EU sprejela SKP, in cilje te politike, čeprav se že pred vstopom ni bistveno razlikovala od nje, saj ji je zmeraj sledila. Kmetijstvo v Sloveniji se sooča z neugodnimi naravnimi razmerami ampak še vseeno ima možnosti za razvoj. Veliko je in bo odvisno od politike EU.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Namen seminarske naloge je analizirati in opredeliti SKP, saj predstavlja eno najstarejših EU. Kmetijstvo je eno najboljčutiljivejših področij vsake države. Še posebej tistih, ki so izrazito kmetijsko usmerjene in prav tukaj prihaja do različnih nesoglasij med državami. Namen je proučiti predloge reform, ki so preoblikovale SKP in vstop Slovenije v EU in vpliv na kmetijsko politiko v Sloveniji.

Cilji tega dela so predpostaviti SKP in reforme, kakšne so ugodnosti in obveznosti držav članic...

-povečati kmetijsko produktivnost s pospeševanjem tehničnega napredka in zagotavljanje racionalnega razvoja kmetijske proizvodnje in optimalno uporabo proizvodnih dejavnikov, zlasti delovne sile. Konkurenčnost evropskega kmetijstva na mednarodni ravni, je eden od rezultatov te.

-zagotovil bi se naj primeren standard za kmetijsko skupnost, zlasti s povečanjem individualnega dohodka tistih, ki delajo v kmetijstvu.

-stabilizirati trge, zlasti preprečevanje čezmerne proizvodnje.

-zagotoviti se mora zanesljivost oskrbe. Hrana in oskrba hrane za Evropejce kot tudi drugod po svetu je eno osrednjih vprašanj SKP.

-zagotovitev sprejemljivih cen pri zagotavljanju hrane za potrošnike.

Osnovne trditve:

- SKP je ena najstarejših in najpomembnejših politik EU, je občutljiva tema kateri je pomembno posvetiti veliko pozornosti
- V svetu je vedno večja tendenca k liberalizaciji trgovine. Na področju kmetijstva se zaščita zmanjšuje pri tem pa seveda kmetijstvo doživlja najradikalnejše spremembe.
- SKP je od nastanka doživela veliko reform. Kmetijstvo se je od l. 1960 pa do danes zelo spremenilo; pridelava je intezivna
- Nove države članice so prinesle številne novosti v SKP
- SKP je tudi velik finančen zalogaj za EU, saj se za področje kmetijstva namenja skoraj polovica skupnega proračuna EU

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

Kmetijstvo in s tem povezana politika v EU predstavlja zelo pomembno in občutljivo področje. Dogovor o enotnem vodenju je zelo težak, saj je pomen kmetijstva v državah EU različen.

Zaradi vse večje liberalizacije trgovine zahteva da se stopnja zaščite tudi na področju kmetijstva znižuje. To pelje v neugodne posledice za nekatere domače pridelovalce. EU SKP-ju namenja veliko finančnih sredstev; skoraj polovico svojega proračuna. Slovenija je mala država zato tudi razvojno zaostaja za kmetijstvom EU.

SKP se je od nastanka pa do danes zelo spreminjala. V tem času je bilo veliko reform, vključevale so se nove države članice. Vsaka od teh ima drugačen pogled na SKP. Ena od omejitev je predlog nove reforme, ki še je pod velikim vprašajem je podala Velika Britanija, ker še ni preteklo veliko časa od prejšnje reforme.

1.4 Metode raziskovanja

Raziskava je makroekonomska, ker proučuje kmetijsko politiko EU. V okviru tega je prevladovala dinamična raziskava, ker se piše o nastanku SKP in njenem razvoju. Temelji na raziskovanju in da prednost opisu strukture in delovanja SKP ter njenemu razvoju(Zajc,2007).

2. SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA

2.1 Nastanek SKP

SKP je bila med prvimi skupnimi politikami skupnosti. Rimska pogodba (1957), je ustanovni dokument Evropske gospodarske skupnosti, iz katere se je kasneje razvila EU(Erjavec 1997, 41).

Zagotoviti je tudi treba redno oskrbo z živili po primernih cenah, ohraniti ravnovesje med mestom in podeželjem, dvigniti storilnost v kmetijski pridelavi in v zadnjem obdobju tudi varovati okolje(DGARD, 2004b).

Politika namenja posebno pozornost ustreznemu dohodkovnemu položaju kmetov. Hkrati je SKP postala žrtev lastnega uspeha. Skupaj z modernizacijo načinov kmetovanja, ki je privedla do večje konkurenčnosti kmetijstva v Evropi, je prebivalstvo začelo zapuščati podeželje. Delež delovne sile v EU, ki ga je do tedaj pokrivala kmetijska skupnost, se je tako zmanjšal z 20% na manj kot 5%. Proizvodnja je naraščala veliko hitreje od potrošnje in proračun EU je bil prisiljen prevzeti breme prodaje odvečnih količin. Poleg tega je bila proizvodnja subvencionirana in je zavzela precejšen delež letnega proračuna EU(Wikipedija 2006a).

2.2 Delovanje SKP

SKP uporablja za izvrševanje ciljev številne in zelo raznolike inštrumente.

Cilje dosegajo s pomočjo ukrepov, ki so zapisani v posebnih predpisih imenovanih tržni red, ki je zakonska podlaga kmetijske politike in velja za posamezne kmetijske pridelke(žita, meso, mleko, sadje...). Tržne ureditve se med seboj zelo razlikujejo; po izbiri ukrepov ter po vsebini in intenzivnosti podpor. Tržno-cenovni mehanizmi vplivajo na kmetijske trge in cene.(Kovač 2002, 15)

Trije glavni mehanizmi, ki predstavljajo celoto ukrepov, ki delujejo na vzdrževanju cen proizvodov in subvencioniranju proizvodnje(Wikipedija 2006a):

-Uvozne tarife se uporabljajo za blago uvoženo v EU. Uporabljajo se za dvig svetovne tržne cene do ciljne cene EU. Ciljna cena je izbrana kot najvišja zaželena cena za proizvodnjo znotraj EU.

-Intervencija na notranjem trgu oz. intervencijski nakup. Če pade cena znotraj EU pod intervencijsko mejo, bo EU odkupila proizvode, da bo s tem dvignila ceno do intervencijske ravni. Intervencijska raven cen je nižja od ciljne cene. Cena znotraj EU lahko zavzema mestom med intervencijsko in ciljno ceno.

-Subvencije so izplačane kmetom, ki gojijo določene kulture. To naj bi vzpodbudilo kmete, da proizvajajo določeno kulturo in s tem ohranjajo domače proizvajalce hrane.

2.3 Financiranje SKP

Več kot 40 let je bila SKP najpomembnejša skupna politika EU. Zato ji je bil namenjen večji delež proračuna EU, ki pa se v zadnjih letih stalno zmanjšuje.

Kmetijske izdatke financirata dva sklada, ki sta del splošnega proračuna EU: Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS) financira neposredna plačila in ukrepe za ureditev kmetijskih trgov, denimo izvozna nadomestila; Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) financira programe razvoja podeželja v državah članicah (ITR 2005).

V skladu s temeljnimi pravili za finančno upravljanje SKP je Komisija odgovorna za upravljanje EKJS in EKSRP. Vendar Komisija sama običajno ne izvaja plačil upravičencem. Po načelu deljenega upravljanja je to nalogo prenesla na države članice oziroma na 85 nacionalnih in regionalnih plačilnih agencij (Avsec in Erjavec 2005, 210).

Plačilne agencije pa niso odgovorne samo za izvajanje plačil upravičencem. Preden izvedejo plačila, morajo same ali z organi, na katere so prenesle naloge, preveriti upravičenost zahtevkov za pomoč. Preverjanja, ki jih morajo opraviti, so določena v različnih področnih predpisih SKP in so različna za različna področja.

Komisija povrne izdatke plačilne agencije državi članici, in sicer mesečno v primeru EKJS in četrtno v primeru EKSRP. Komisija lahko povračila naknadno popravi po postopku potrditve obračuna (Avsec in Erjavec 2005, 211).

2.4 Nosilci SKP

O SKP odločajo naslednje ključne institucije:

-Evropska komisija (najpomembnejša gonilna sila, 25 neodvisnih komisarjev, sedež v Bruslju...) (Wikipedija 2006b)

-Evropski parlament (sestavljajo ga predstavniki narodov držav združeni v skupnosti, članov ne sme preseči 732, izvoljeni so za dobo 5-ih let, parlament ima 7 političnih in samostojne člane, vključujejo člane več 100 političnih strank...) (Avsec in Erjavec 2005, 40)

-Svet EU, oziroma svet kmetijskih ministrov držav članic (ima najvišji status v procesu odločanja, predsedstvo se menjuje vsakih 6 mesecev, sedež v Bruslju...) (UVI 2000, 11)

2.5 Težave SKP

SKP je uspešna ampak ni brez težav. Med temi so (ITR 2005):

- Gospodarski stroški programa
- Učinki na okolje ter zdravje ljudi ...

Gospodarski stroški SKP so deležni največjih kritik. SKP skrbi za pretok denarja od davkoplačevalcev in potrošnikov v EU h kmetom, da podpira kmetijski sektor, spodbuja pridelavo hrane in zagotavlja ustrezno preskrbo s hrano. V skupni proračun EU za SKP letno prispevajo države članice iz davkov in obliki carinskih dajatev za uvožene kmetijske izdelke. Stroški SKP obsegajo večji del proračuna, približno 40 odstotkov. Večji del vsote gre za pridelovalce nekaj malega pa za razvoj podeželja. Posledice so višje cene hrane za potrošnike v EU. Kritična je tudi pomoč v okviru SKP; postala je zelo neuravnotežena; večjim več(70%) manjšim manj(8%)(ITR 2005).

Učinek na okolje SKP-ja je bil oblikovan, da bi povečal kmetijsko pridelavo in izboljšala življenjski standard tistih, ki delajo v kmetijstvu.

Vendar ni bilo temu tako. Negativno je vplivala na količino in kakovost vodnih virov, kakovost tal in biotsko raznovrstnost. To je tudi vplivalo na razlog nekaterih reform SKP.

Povečana kmetijska pridelava, vpliva na nižanje ravni vode v rekah, vode v tleh, zmanjšanje vode v močvirjih in kisika v rekah, kar je dejavnik pogina nekaterih živali na teh območjih. Ta dejavnost vpliva tudi na zmanjšanje kakovosti tal (izčrpanje hranil iz tal ter raznih gnojil).

Spremembe vidne pri uvajanju PRAHE; s tem bi se naj izboljšala kmetijska pokrajina(povečanje prostora za nekatere živali in rastline).

Kmetje dobijo plačila za katerokoli kulturo in to jim daje svobodno izbiro kaj bi pač gojili s pogledom na zemljo(ITR 2005).

Okrog zdravja je javnost vedno bolj zaskrbljena glede različnih bolezni živali, razvojem gensko spremenjenih rastlin, nevarnosti uživanja nekaterih živil, ker se poraba mineralnih gnojil in pesticidov uvaja in povečuje.

Zaradi zmanjšanja zaupanja javnosti v živilsko industrijo je Evropska komisija leta 2002 sprejela Belo knjigo o varnosti hrane. V njej so izpostavili pristop » od kmetije do mize«. Vendar Bela knjiga ni imela znanstvene podpore; zato so morali ustanoviti Evropsko agencijo za varno hrano. Kmetijska politika je ključna za EU, ne samo zato, ker kmetijske površine in gozdovi zajemajo več kot 90% rabe zemljišč, temveč tudi zato, ker lahko skupna kmetijska politika pomaga Evropi pri obvladovanju večjih izzivov, kot so: 1. Zagotavljanje varne in kakovostne hrane. 2. varstvo okolja. 3. prilagajanje novim mednarodnim trgovskim predpisom(ITR 2005).

3. SUBVENCije

Finančna sredstva, namenjena za kmetijstvo in razvoj podeželja oz. t.i. subvencije, ki se izplačujejo v okviru Skupne kmetijske politike v EU znašajo 55 milijard evrov letno. To predstavlja dobrih 40 odstotkov celotnega proračuna EU oziroma 100 evrov na prebivalca EU letno (Farmsubsidy.org.2007).

Da bi vzpodbudili proizvodnjo kakovostnih proizvodov je Evropska unija vzpostavila sistem označevanja, ki potrjuje poreklo in kakovost proizvodov: ZOP (zaščiteno označbo porekla), ZGO (zaščitena geografska označba) in ZTP (zajamčena tradicionalna posebnost).

Poleg tega je SKP organizirala naslednje glavne mehanizme (ARSKTRP 2006):

- skupna ureditev trga
- neposredna plačila kmetom
- finančne vzpodbude kmetom
- instrumenti za nadzor dobave kmetijskih proizvodov
- politika razvoja podeželja

Tabela 1 : Kmetijske subvencije

Kmetijske subvencije				
Velikost v ha	subvencija na kmetijo	število kmetij	% kmetij	% plačil
0-1.25	€405	2397630	53.76%	4.3%
1.25-2	€1593	380800	8.54%	2.7%
2-5	€3296	726730	16.30%	10.7%
5-10	€7182	409080	9.17%	13.0%
10-20	€13989	303500	6.81%	19.0%
20-50	€ 30098	184100	4.13%	24.8%
50-100	€ 67095	41700	0.94%	12.5%
100-200	€133689	10720	0.24%	6.4%
200-300	€241157	2130	0.05%	2.3%
300-500	€376534	1270	0.03%	2.1%
Nad 500	€768333	610	0.01%	2.1%

Vir: Mencinger, 2007

4. NOTRANJI KMETIJSKI TRG

4.1 Uvod v zakonitosti notranjega trga EU

Skupni notranji trg je eden izmed temeljev Evropske unije. Vzpostavitev enotnega evropskega gospodarskega prostora, zasnovanega na skupnem trgu, je bil osnovni cilj. Rimske pogodbe, ki ga v 2. členu določa na naslednji način: »Z ustanovitvijo skupnega trga in postopnim usklajevanjem gospodarskih politik držav članic je osnovna naloga Skupnosti, da v vseh državah skupnosti spodbuja harmoničen razvoj gospodarskih dejavnosti, neprekinjeno in uravnoteženo širjenje, povečevanje stabilnosti, pospešuje dvig življenjskega standarda ter tesnejše odnose med državami, ki ji pripadajo«. Temelj skupnega trga je prost pretok blaga, storitev, oseb in kapitala(dolceta. eu).

4.2 Razvoj notranjega trga

V prvem desetletju svojega obstoja je Skupnost naredila dva zelo pomembna koraka na poti k ekonomski integraciji. Dosegla je carinsko unijo, ki zajema ukinitve carinskih dajatev in količinskih omejitev med državami članicami, ter vzpostavila skupne carine do tretjih držav. Prav tako je opredelila skupne kmetijske politike, potrebne za prost pretok kmetijskih pridelkov med državami članicami.

Skupni evropski trg še zdaleč ni bil podoben enotnemu trgu, kar je ugotovila Komisija v »Beli knjigi o vzpostavitvi notranjega trga«. Glavni razlogi za to so bili(nekateri od teh)(UMAR 2001):

- zamude pri carinjenju in upravni stroški za trgovanje v Skupnosti,
- razlike med državami glede fitosanitarnih in veterinarskih standardov, zaradi katerih so bila potrebna preverjanja na mejah,
- razlike med državami glede tehničnih pravil in standardov za industrijske proizvode,
- omejitve svobode storitev in ustanavljanja podjetij z določenimi dejavnostmi,
- razlike med stopnjami davka na dodano vrednost in trošarin, ki jih ureja pravilo o namembnosti in ki jih je treba prilagoditi na meji ciljne države članice,
- uporaba denarnih nadomestil v trgovini v Skupnosti za nekatere kmetijske proizvode v skladu s pravili skupne kmetijske politike,
- dovolilnice za tovorni cestni promet in preverjanja, kako vozila ustrezajo različnim državnim predpisom.

Komisija je z Belo knjigo o vzpostavitvi notranjega trga navedla seznam pravnih ukrepov, potrebnih za odpravo vseh fizičnih, tehničnih in davčnih trgovinskih ovir znotraj Skupnosti in oblikovala program za vzpostavitev notranjega trga do leta 1992. Program oblikovanja notranje trga je bil sprejet z Enotnim evropskim aktom.

Enotni evropski akt je bistveno spremenil institucionalni sistem skupnosti. S ponovno uvedbo večinskega glasovanja v Svetu (razen ukrepov v zvezi z fiskalnimi določili, prostega pretoka oseb in pravic delavcev) je Skupnost lahko odločbe sprejemala bolj učinkovito, delovala hitreje in bolj demokratično. Z enotnim evropskim aktom je bil določen rok za oblikovanje notranjega trga, področja brez notranjih ovir za prost pretok blaga, storitev, oseb in kapitala.

Kljub velikemu številu določil, ki jih je bilo potrebno še sprejeti, je bil do leta 1993 notranji trg v veliki meri vzpostavljen.

Štiri svoboščine notranjega trga: prost pretok blaga (važne netarifne ovire so odstranjene), oseb (državljeni držav članic EU imajo pravico prosto delati, živeti in potovati po vsej EU), storitev (za evropsko gospodarstvo kritične; predstavljajo približno 70% celotnega prihodka v EU in veliko več delovnih mest kot pridelovalna industrija), kapitala (ni ovir za pretok kapitala ali menjavo med valutami) (dolceta.eu)

4.3 Način delovanja notranjega trga

Načelo ne-diskriminacije

Eden izmed temeljnih načel notranjega trga je 12. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, ki prepoveduje kakršnokoli diskriminacijo na osnovi narodnosti. Diskriminacija pomeni drugačna obravnava zaradi drugačne narodnosti pod istimi pogoji. Iz naslova tega določila je prepovedano razlikovanje v obravnavi uvoženega in domačega blaga. Na pobudo evropskega sodišča se je načelo ne-diskriminacije prilagodilo tudi drugim primerom in okoliščinam (dolceta.eu).

Načelo vzajemnega priznavanja

Načelo vzajemnega priznavanja je eno najpomembnejših načel skupnega trga, ki zagotavlja prost pretok blaga in storitev brez potrebe po harmonizaciji nacionalne zakonodaje na ravni Skupnosti.

Osnove za načelo vzajemnega priznavanja je postavilo Evropsko sodišče. Nacionalne določbe ne smejo diskriminirati trgovcev, za katere se uporabljajo, ali imeti učinek diskriminiranja pri trženju nacionalnih proizvodov in proizvodov iz drugih držav članic. Tudi če se uporabljajo brez razlikovanja za domače in tuje proizvode ne smejo ustvarjati ovir, razen če le-te niso potrebne za zadovoljevanje obveznih zahtev ali pa so usmerjene k višjemu javnemu interesu, kot so varstvo zdravja, varnost ljudi, varstvo naravnega okolja. Namembna država lahko od tega pravila odstopa le v primeru, ko gre za pomembnejše javne interese. Pogoji delovanja načela vzajemnega priznavanja se v veliki meri razlikujejo za proizvode in storitve, med različnimi sektorji in poklici.

Na področju proizvodov lahko ločimo naslednje ravni načela vzajemnega priznavanja:

- priznavanje tehničnih standardov, zahtev, postopkov za ugotavljanje skladnosti ter izidov postopkov za ugotavljanje skladnosti kar vključuje priznavanje izidov testiranja, certifikatov o skladnosti

-za nemoteno delovanje notranjega trga mora vzajemno priznavanje učinkovati na vseh treh ravneh. Enako velja za storitve. Gospodarski subjekt, ki zakonito opravlja storitve v eni državi članici, lahko prosto opravlja iste storitve tudi v drugih državah članicah.

-instrumenti za nadzor in varovanje delovanja načela vzajemnega priznavanja so postopki za ugotavljanje kršitev, ki jih Komisija v skladu, sproži proti državam članicam(dolceta.eu).

5.VIŠKI

Sistemi kvot in nacionalnih zajamčenih količin omogočajo nadzor kmetijske proizvodnje in omejevanje presežne proizvodnje in skladiščenja. Prava in dodelitev izravnalnih plačil prav tako preprečujeta presežno proizvodnjo.

Kvota so največje količine proizvodnje, dodeljene kmetom. Nacionalne zajamčene količine, dodeljene državam članicam, so najvišje dovoljene količine proizvodnje. Če jih proizvajalci presežejo, morajo plačati davek. Intervencijska cena za naslednje tržno leto se nato zniža.

Namen (ekonomske) prave v neživilske proizvode je izločiti kmetijska zemljišča iz obdelave ali spremeniti proizvodnjo (npr. pridelava surovin za goriva iz biomase) v zameno za finančno nadomestilo(DAES 2003) .

Izravnalna plačila dopolnjujejo prihodke kmetovalcev; dodeljujejo jih na osnovi števila živali in/ali obdelovalnih površin(Youth Farm).

6. SLOVENIJA

Slovenija potrebuje celovito nacionalno strategijo razvoja kmetijstva in podeželja, ki je temeljna podlaga za pripravo celovite strategije Slovenije do bodoče SKP po letu 2013. Šele na osnovi celostne nacionalne strategije bomo lahko izoblikovali »slovensko vizijo do bodoče SKP«, ki mora podati usmeritve in zagotoviti stabilno okolje za dolgoročne usmeritve v kmetijstvu.

Dejstvo je namreč, da bo kmet z ukinitvijo tržnih mehanizmov in proizvodno vezanih plačil vedno bolj »svoboden« v tem, kaj naj prideluje glede na potrebe trga. Zato bodo morale države članice vedno bolj krepiti lastne mehanizme za razvojno usmerjanje kmetijstva, da bo to konkurenčno na skupnem evropskem trgu.

Pretok informacij je dvosmerne narave – v manjši meri od zgoraj navzdol, še bolj pa je pomemben pretok od spodaj navzdol pri pripravljajanju zakonodaje. Za uresničevanje SKP potrebujemo kakovostne izobraževalne sisteme, raziskave, načrtovanje razvoja, krepitev delovanja združništva ter stabilnost nacionalnega finančnega sistema.

Zahteve potrošnikov po kakovostni in varni hrani so vedno večje. Oblika družinskega kmetovanja je ustvarila raznoliko in kulturno krajino ter ohranila biološko bogastvo, ki nam ga zavida ves svet, in le takšno kmetijstvo lahko to ohranja še naprej; kulturološko izročilo slovenstva in narodne korenine. Takšno kmetovanje je ohranjalo in spodbujalo vrednote, kot so medčloveška solidarnost, vzajemnost, socialni čut in občutljivost do okolja, ki so že in še bodo deležne v EU vse večje pozornosti.

Slovenija mora krepiti mehanizme za razvojno usmerjanje kmetijstva, da bo to konkurenčno na skupnem evropskem trgu. Mora ohraniti večnamensko kmetijstvo in kmetijstvo, ki bo ohranjalo strukturo, poseljenost in obdelanost krajine, poudarek pa moramo dati tudi povečevanju konkurenčnosti in učinkovitosti v danih možnostih pridelave(DAES 2001, 34).

Sredstva za slovensko kmetijstvo se v prihodnosti ne smejo zmanjšati. Od ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano pričakuje, da bo za pripravo dokumenta dovolj časa in da bo osnova za odločitve osnovna na predhodno opravljenih temeljitih analizah in študijah.

Pred spremembo kmetijske politike je treba počakati na učinke pravkar izvedene reforme plačil. Neugodno je, da so razlike plačil kmetom znotraj EU tako velike. Do leta 2013 nebo korenitih sprememb. Ohranil se bo določen delež proizvodno vezanih plačil. Delovanje zadružništva in finančnega sistema je treba razvijati skladno z bodočimi smernicami razvoja.

Pripravila se bo učinkovita strategija prilagajanja kmetijstva podnebnim spremembam, ter hkrati zagotovila ukrepe za odpravo njihovih posledic in finančnega sistema. Glede upravljanja z vodnimi viri, mora najti finančno pomoč, da se ti vodni viri čim bolje izkoristijo tudi v kmetijstvu.

Sistem navzkrižno skladnost treba poenostaviti, naj zajema le tista pravila, ki so potrebna, da se zagotovijo cilji SKP(Semenarna Ljubljana d.d.)

Nemotena preskrba s hrano in nedavna podražitev hrane ima veliki strateški pomen. Javnost je opravičeno vse bolj zaskrbljujoča. Poleg prehranske varnosti na pomenu vedno bolj pridobivata tudi okoljska in energetska varnost, ter dobrobit živali.

V Sloveniji smo se že leta 1993 zapisali v strategijo razvoja slovenskega kmetijstva, da potrebujemo socialni tip kmetijstva, ki temelji na družinski kmetiji.

To je kmetijstvo, ki poleg ekonomske funkcije upošteva tudi več funkcionalnosti v kmetijstvu v smislu trajnostnega varovanja okolja in ohranitve delovnih mest, ter poseljenost podeželja. Na tem modelu temelji tudi obstoječa SKP. Slovenija mora ohraniti mnogo namensko kmetijstvo in kmetijstvo, ki bo ohranjalo strukture, poseljenost in kulturno krajino. Poudarek mora dati tudi povečanju konkurenčnosti in učinkovitost pridelave(OECD 2001, 82)

7. KMETIJSKA POLITIKA EU IN OSTALI SVET

SKP je negativno vplivala na kmetijstvo tretjega sveta. Zaradi ustvarjanja presežkov v kmetijski proizvodnji, ki do bili nato prodani v države tretjega sveta in s stimulatvnm preprečevanjem tem državam, da bi izvažali svoje pridelke na zahod, je SKP povečala njihovo revščino (nehali so kmetovati, selili so se v mesta, osiromašenje podeželja).

Kmetje v EU so bili plačani na količino pridelka ali po glavi živine, zato so povečevali svojo pridelavo in s tem prejeli več subvencij.

Politike trgovine s kmetijskimi proizvodi neposredno vplivajo na gospodarstvo in blagostanje držav in so bile zato predmet številnih sporov med narodi sveta.

Kmetijske subvencije in uvozne dajatve nudijo prednost kmetom in izvoznikom države ali regije, ki jih izvaja, vendar pa negativno učinkuje na trgovske partnerje te države ali regije. Take politike so še posebej škodljive za manj razvite narode, ki nimajo razvitega kmetijskega sistema.

Pod okriljem splošnega sporazuma o trgovini in tarifah in njegove naslednice Svetovne trgovinske organizacije, je bila izvedena vrsta mednarodnih konferenc, ki so se ukvarjale s temi vprašanji.

EU je največja svetovna uvoznica in druga največja izvoznica kmetijskih proizvodov, ter članica STO. Zato jo mednarodna pogajanja o kmetijski trgovini izjemno zanimajo (ec europa, eu).

8. REFORMA KMETIJSKE POLITIKE

V 70-ih in 80-ih letih je bila podana vrsta predlogov za reformo SKP, da bi kmetijstvo postalo bolj učinkovito in bi dosegli boljše ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem po pridelkih (Erjavec 1997,87).

Vendar pa je bila prva večja sprememba SKP izvedena šele leta 1992 pod okriljem kmetijskega komisarja Rayem Macsharryem.

Glavni elementi te reforme so bili (Wikipedija 2006a):

-znižanje kmetijskih cen, z namenom povečanja konkurenčnosti na notranjem in svetovnem trgu

-kmetje so prejeli kompenzacije za izgubo dohodka kot posledico nove strukture cen

-sprejeti so bili novi tržni mehanizmi in uvedeni so bili ukrepi za zavarovanje okolja

8.1 Znižanje zaščitnih cen

Ta reforma je bila izvedena v letih 1993/94 in začela proces premeščanja podpor od tržnih cen k neposrednim plačilom. Prejšnja reforma je znižala zaščitne cene, ustvarila ustrezna neposredna nadomestila in uvedla nove ukrepe za nadzor preskrbe. Reforma je spremenila skupne tržne ureditve, nabor instrumentov politik za vsak proizvod, za žita, oljnice, stročnice, tobak, govedino, ovčetino in mlečne izdelke(Wikipedija 2006a).

8.2 Izravnalna plačila

Kmetje so začeli prejemati izravnalna plačila, povezana z uporabo zemljišč, da bi nadomestile znižanje cen. Uveden je bil program obvezne ekonomske prave, ki je pridelovalcem žit, oljnic in stročnic zagotavljal plačila za zemljišča, umaknjena iz pridelave(Erjavec 1997,87)...

8.3 Kmetijsko okoljski program

V okviru KOP kmetje prejemajo dodatna plačila, če se obvežejo, da bodo v svojo prakso vgradili izvajanje ukrepov za varovanje okolja. Ti ukrepi obsegajo zmanjševanje uporabe dušikovih gnojil in pesticidov, pozitivne ukrepe za ohranjanje narave oziroma biotske raznovrstnosti in ukrepe za ohranjanje krajine. Poseben ukrep v KOP je tudi ekološko kmetovanje, kot najbolj dosledna okolju prijazna oblika kmetovanja(Avsec in Erjavec 2005, 192).

8.4 Svetovna trgovina

Dodatne spremembe SKP so bile izvedene kot del obveze v okviru Urugvajskega dogovora o kmetijstvu, vključno s spremembo spremenljivih uvoznih davkov v tarife(Yout Farm).

8.5 F. Agenda 2000

Druga velika reforma se je začela z Agendo 2000 in dosegla vrh v reformah SKP sprejetih l.2003. Ta reforma je bila načrt za prihodnjo politiko EU v luči pričakovanja širitve unije. Prvotno je bila sprejeta s strani EU. Potem pa še je sledilo sprejetje reforme z leta 2000.

Reforme SKP iz leta 2003 se smatrajo za najbolj daljnosežne spremembe, ki jih je bila kdaj deležna SKP EU. Kmetijsko politiko EU so od cenovnih podpor preusmerile k neposrednim plačilom in k spremenjenim ukrepom nadzora preskrbe. Proizvodne podpore so bile zmanjšane na račun neposrednih plačil kmetom, upravičenost do teh plačil pa je postala povezana z izpolnjevanjem predpisov o varstvu okolja, dobrobit živali, higienskih standardov in ohranjanje podeželja. Agenda 200 je pozvala h koncu naraščanja proračuna za SKP(Youth

Farm).

8.6 Gospodarski razvoj podeželja; AGENDA 2000

Poleg kmetijstva, je postal gospodarski razvoj podeželja drugi steber kmetijske politike EU, v okviru Agende 2000.

Politika je vključila vrsto ukrepov za izboljšanje učinkovitosti kmetijstva ob sočasni krepitevi varovanja okolja in postopnem izločanju manj produktivnih območij.

Novo politiko razvoja podeželja sestavljajo naslednji ukrepi (Youth Farm):

-podpora EU za investicije na kmetijska gospodarstva, ki izboljšujejo kmetijsko pridelavo

-zgodnje upokojevanje za kmete

-podpora EU kmetom, ki uvedejo določene ukrepe za varovanje okolja na manj ugodnih območjih

-pomoč EU mladim kmetom, ter poklicno usposabljanje za ljudi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom.

Izdatki za razvoj podeželja so se povečali za obdobje od leta 2000-2006. Pomoč kmetom za izboljšave na kmetijskih gospodarstvih vključuje nepovratna sredstva. Ta neposredna sredstva je možno porabiti za zmanjšanje stroškov pridelave, izboljšanje kmetijskih dejavnosti, spodbujanje kakovosti proizvodov, pomoč naravnemu okolju in izboljšanje zdravstvenih in higienskih razmer živali (Youth farm).

9. KMETIJSKA POLITIKA 2007-2013

9.1 Politika razvoja podeželja 2007-2013

EU ima dejavno politiko razvoja podeželja. Takšna politika nam pomaga doseči pomembne cilje za naše podeželje in ljudi, ki tam živijo in delajo, saj ima EU več kot 91% ozemlja podeželja in to območje je dom več kot polovici prebivalstva EU.

Veliko naših podeželjskih območij se sooča s pomembnimi izzivi. Nekaj naših kmetijskih in gozdarskih podjetij še mora okrepiti svojo konkurenčnost. Povprečni dohodek na prebivalca je nižji na podeželju kot v naših mestih, medtem ko spretnosti in znanja so ožja in storitveni sektor je manj razvit. Ta skrb za podeželjsko okolje pogosto tvega finančne stroške.

Evropska podeželja imajo veliko za ponuditi. Razen surovin je tu še možnost rekreacije in počitka.

Države članice EU bi lahko posamezno odločile in delovale popolnoma neodvisno od politike razvoja podeželja. To bi seveda v praksi delovalo slabo. Poleg tega veliko vprašanj o politiki razvoja podeželja ne razdeli lepo na nacionalni ali regionalni meji, ampak vpliva na ljudi.

Politika razvoja podeželja je povezana s številnimi drugimi politikami na ravni EU. Deloma se financira iz državnega proračuna EU in delno iz posameznih držav članic in iz nacionalnega ter regionalnega proračuna.

Osnovna pravila, ki urejajo politiko razvoja podeželja za obdobje 2007-2013, kakor tudi politične ukrepe, ki so na voljo državam članicam in regijam so določeni. V skladu s to uredbo, je politika osredotočena na tri teme:

- izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja

- izboljšanje kakovosti življenja na podeželju

- izboljšanje okolja in podeželja.

Novost za leto 2007-2013 je večji poudarek na usklajene strategije za razvoj podeželja po vsej EU kot celoti. To se doseže z uporabo nacionalnih strateških načrtov.

Ta pristop bi moral pomagati pri:

- opredelitvi področij na katerih se s pomočjo EU za razvoj podeželja dodaja največja dodana vrednost na ravni EU

- ustvariti povezavo z glavnimi prednostnimi nalogami EU

- zagotoviti usklajenost z drugimi politikami EU

- pomoč pri izvajanju nove tržno usmerjene skupne kmetijske politike in potrebnega prestrukturiranja, ki ga bo vključevala v starih in novih državah članicah(ec.europa.eu)

9.2 Post SKP 2013

Post SKP 2013 mora upoštevati naslednje(Planting seed for rural futures building...,2003):

- zagotavljati varnost preskrbe s hrano za hitro rastoče svetovno prebivalstvo

- spremljanje dobrega upravljanja ozemlja EU, ki ga zajemajo kmetijska zemljišča in gozdovi(80%)

- boj proti podnebnim spremembam z zmanjšanjem emisije iz kmetijstva in prilagajanje na učinke sprememb

- podpiranje trajnostnega razvoja na podeželju

Prihodnja reforma SKP bo sovpadala z novim proračunom EU. Sedanje dolgoročno

proračunsko obdobje traja od 2007-2013. Naslednjega dolgoročnega proračuna, ki se začne leta 2013, je trenutno predmet pogajanj.

Glavno vprašanje vključuje zmanjšanje velikosti v prihodnjem proračunu SKP, postopno opuščanje ali prenovo, enotno plačilo na kmetijo in krepitev ciljnega plačila za javne dobrine (Erjavec, 1997).

10. POVZETEK

Iz tega naslova, katerega sem naključno izbrala in ga na kratko zajela v seminarski nalogi, sem pridobila veliko in spoznala da kmetijstvo ni samo pridelava poljščin in vzreja živali. Je ena od osnovnih gospodarskih dejavnosti, katera dandanes ni dobičkonosna ampak podcenjena. To lahko pomeni opuščanje te dejavnosti, kar bo dolgoročno vplivalo na upad industrije in podeželja.

Prva politika med politikami je SKP. Na začetku sem zajela njen nastanek, da je bilo že s strani Rimske pogodbe zahtevano ustanovitev Evropske gospodarske skupnosti. Zagotovitev hrane in primerna cena le te, je bila nujno potrebna. S tem se ohrani nivo med mestom in podeželjem.

Da financiranje ali subvencija, to je finančna pomoč kmetom za vzpodbudo pridelovanja kakovostne hrane, predstavlja precejšen del proračuna SKP EU.

Naj povem, da je notranji trg dosegel ukinitve carinskih dajatev in količinskih omejitev do tretjih držav. Ampak tukaj še moram doreči, da je prekomerna pridelava hrane in izvoz v države tretjega sveta tam terjal revščino. Zato se je presežek pridelava obdavčil.

»Slovenska vizija do bodoče SKP« težnja Slovenije k razvoju kmetijstva in podeželja. Pridelava zdrave neoporečne hrane, dobrobit okolja in živali. Težnja k temu, da nebo zmanjševanja sredstev za kmetijstvo.

Kot sem že izpostavila je SKP EU negativno vplivala na države tretjega sveta. Ker je SKP EU podkovan z kmetijsko subvencijo si je lahko privoščila v pridelavi presežke, katere je izvažala v države tretjega sveta, kjer so začeli opuščati kmetijstvo, zapuščali so podeželja, ter se selili mesta.

Za doseglo učinkovitosti, ravnotežja, znižanja kmetijskih cen, konkurenčnosti in drugih dejavnikov, so bile potrebne reforme SKP. Ena od teh večjih AGENDA 2000, katera še govori o varstvu okolja, ohranjanja podeželja, dobrobit živali...

Več kot polovica evropskega prebivalstva živi na podeželjskem ozemlju. Tega ozemlja je nekje 91%. EU mora imeti dejavno politiko razvoja podeželja in ga tudi financirati podpreti. Financira se deloma iz državnega proračuna EU, pa tudi iz posameznih držav članic, iz

nacionalnega in regionalnega proračuna.

11. LITERATURA:

- 1.Cunder,Tomaž.(1997).EU in Slovensko kmetijstvo. V *Slovensko kmetijstvo in Evropska unija*, urednik E. Erjavec. Ljubljana Kmečki glas.
- 2.Erjavec,Emil.(1997). EU in skupna kmetijska politika. V *Slovensko kmetijstvo in Evropska Unija*, urednik: E. Erjavec. Ljubljana: ČZD Kmečki glas
- 3.Fink Hafner, Danica.(1995). *Slovensko kmetijstvo in Evropa*: Znanstveno in publicistično središče.
- 4.Hribar,Jožica.(2004):*Reforma skupne kmetijske politike EU*. Kmečki glas.(online) Dostop na: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/reformaEU_medium_res.pdf

12. VIRI:

1. ARSKTRP – Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.(2005). (online) Dostop na: <http://www.arsktrp.gov.si/index.php?id=3348>
- 2.DAES – Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije.(2001).*Učinki reforme Slovenske kmetijske politike*
- 3.ITR - Inštitut za trajnostni razvoj.(2005). *Evropska Unija in skupna kmetijska politika*.(online) Dostop na: http://www.itr.si/javno/youth_farm/sl/eu-and-cap-PART1.html
- 4.Kmetijstvo-Ribištvo-Prehrana. *EU4journalists*. 1 .*Skupna kmetijska politika*.(online) Dostop na: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/slovenian/C8>
- 5.Kmetijstvo in razvoj podeželja. *Politika razvoja podeželja 2007-2013*.(online) Dostop na:http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sl.htm
- 6.Mencinger. Jože. (2007). *Različne politike EU*. (online)Dostop na: www.pf.uni-lj.si/media/mencinger.17.razlicne.politike.eu0607.ppt

7. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. *Kmetijstvo in razvoj podeželja*.(online) Dostop na: <http://www.mkgp.gov.si/>
8. MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.(1998). *Program reforme kmetijske politike*
9. Notranji trg – *EU4Journalists*. (online)Dostop na: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/slovenian/C44/50/>
10. Notranji trg EU za posamezne dejavnosti. *Kmetijstvo in živilska industrija v EU*.(online)Dostop na: http://www.gzs.si/publikacije/eu/EUagro_2.htm
11. Prokopijevic , Miroslav. (2005). *Skupna kmetijska politika EU*. (online)Dostop na: <http://www.ick.si/PDF/Prokopijevic.pdf>
12. Pričakovanja slovenskih kmetov od pregleda SKP v letu 2008. *Semenarna Ljubljana*.(online)Dostop na: <http://www.semenarna.si/index.php?nid=85>
13. SVEZ – Služba vlade RS za evropske zadeve(2004). *Pristop RS k EU*.(online)Dostop na: <http://www.svez.gov.si/index.php?id=1748>
14. Skupna kmetijska politika na dlani. http://ec.europa.eu/agriculture/publi/capexplained/cap_sl.pdf
15. Skupna kmetijska politika (SKP), *Evropa gov.si*.(online)Dostop na: <http://www.evropa.gov.si/si/kmetijstvo-razvoj-podezelja/skupna-kmetijska-politika-skp/>
16. UVI-Urad vlade RS za informiranje.(2005) . *Kaj prinaša AGENDA 2000?*(online)Dostop na: <http://www.evropa.gov.si/>
17. Uvod v zakonitost notranjega trga EU. *Skupni notranji trg je...*(online)Dostop na: http://www.dolceta.eu/slovenija/Mod1/IMG/pdf/Uvod_v_zakonnosti_notranjega_trga_EU.pdf
18. Zajc, Mateja.(2007). *Reforme skupne kmetijske politike Evropske unije in Slovenije; diplomsko delo*. (online)Dostop na: <http://old.epf.uni-mb.si/ediplome/pdfs/zajc-mateja1.pdf>
19. ZMAR – Zavod RS za makroekonomske analize in razvoj.(1995). *Strategija gospodarskega razvoja Slovenije; infrastruktura, kmetijstvo, industrija in storitve*
20. Wikipedia; Evropska komisija. (online)Dostop na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Evropska_komisija
21. Wikipedija prosta enciklopedija. *Kmetijstvo in gozdarstvo Slovenije*.(online)Dostop na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/>

13. SEZNAM KRATIC:

-SKP EU (Skupna kmetijska politika Evropske unije)

- EU(Evropska unija)
- STU (Skupne tržne ureditve)
- STO (Svetovne trgovinske organizacije)

14. SEZNAM TABEL:

TABELA 1: kmetijske subvencije; stran 9

15. PRILOGA

Kratki anketni vprašalniki so se razdelile po kmetijskih zavodih po Sloveniji. Ti so se po svojih močeh trudili pridobiti čim več informacij koliko hektarov (ha) obdelovalnih zemljišč bi naj bilo v Sloveniji.

Anketna vprašanja:

ZAPOREDNA ŠTEVILKA:

DATUM:

IME ZAVODA:

NJIVE:

TRAVNIKI:

SKUPAJ (HA)obdelovalne površine:

ANKETA; OBDELOVALNA ZEMLJIŠČA(V SLOVENIJI) PO KATEGORIJAH

ZAVOD	ŠTEVILO ANKET	SKUPAJ (HA)	NJIVE (HA)	TRAVNIKI (HA)
CELJE				
KRANJ				
LJUBLJANA				
MARIBOR				
MURSKA SOBOTA				
NOVA GORICA				
NOVO MESTO				
PTUJ				
SKUPAJ				

